

Ingen plads til hellige køer i klimapolitikken

Sørensen, Peter Birch; Rosholm, Michael; Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen; Amundsen, Eirik S

Published in:
Jord og Viden

Publication date:
2009

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Sørensen, P. B., Rosholm, M., Whitta-Jacobsen, H. J., & Amundsen, E. S. (2009). Ingen plads til hellige køer i klimapolitikken. *Jord og Viden*, (09).

Jord og Viden, 2009, 09.

TEKST: Peter Birch Sørensen, Eirik Schrøder Amundsen, Michael Rosholm og Hans-Jørgen Whitta-Jacobsen

Ingen plads til hellige køer i klimapolitikken

Koprutter og gødning er en større kilde til klimagasser end privatbilismen. Det er nødvendigt at reducere disse udledninger, hvis Danmark billigt muligt skal opfylde sine reduktionsforpligtelser. De reduktioner i udledningen af klimagasser, som Grøn Vækst lægger op til, er langt fra tilstrækkelige

Danmark har indgået internationale, forpligtende aftaler om at reducere udledningen af klimagasserne CO₂, metan og lattergas, der alle bidrager til den globale opvarmning.

Udledningerne er opdelt i to kategorier: Kvoteomfattede og ikke-kvoteomfattede. Udledninger fra el- og fjernvarmeværker samt fra store energitunge virksomheder er kvoteomfattede. Det betyder, at de skal aflevere en CO₂-kvote hver gang, de udleder et ton CO₂. Udledninger fra landbruget, husholdninger, transport og mindre virksomheder er derimod ikke kvoteomfattede. Til gengæld har Danmark over for EU forpligtet sig til senest i 2020 at reducere de ikke-kvoteomfattede udledninger af klimagasser med 20 pct. i forhold til 2005.

Landbruget skal reducere yderligere

Landbruget står for ca. en tredjedel af de ikke-kvoteomfattede udledninger i Danmark, og langt størstedelen kommer fra dyr og gødning. Lattergas udgør den største del heraf og opstår, når kvælstof spredes på markerne. Metan kommer fra dyrs fordøjelse. Noget metan frigives direkte fra dyrene i form af prutter og bøvser, mens andet frigives fra gyllen. Ydermere udledes der klimagasser, når landbruget pløjer i visse lavbundsjorder.

Den samlede udledning af klimagasser fra landbruget, som ikke stammer fra afbrænding af fossile brændsler, svarer til 10 mio. tons CO₂ årligt. Til sammenligning svarer Danmarks samlede reduktionsforpligtelse på 20 pct. til ca. 7 mio. tons årligt.

De seneste år har landbruget nedbragt udledningen af klimagasser. Men det er nødvendigt, at udledningerne reduceres yderligere, hvis Danmark skal opfylde sin forpligtelse.

Udledningen af lattergas kan mindskes, ved at landbruget bruger mindre kvælstof. Herudover kan man få kvælstof i kunstgødning til at afgive mindre lattergas ved at blande det med såkaldte nitrifikationshæmmere.

Udledningerne af metan kan mindskes, enten ved at der bliver færre dyr, eller ved at hvert dyr udleder mindre metan. Man kan få køer til at prutte og bøvse mindre ved fx at ændre foderet. Derudover kan gylle afgasses, så metan fra gyllen opsamles i stedet for at forsvinde op i atmosfæren.

En afgift, der er skruet rigtigt sammen

Spørgsmålet er nu, om udledningerne af klimagasser reduceres, således at det bliver billigst muligt for landbruget og for samfundet som helhed?

En populær måde at regulere landbruget på er vha. regler, restriktioner eller direkte forbud. I dag er der fx kvælstofnormer og regler for, hvordan husdyrgødning skal opbevares. Flere regler kunne få landbruget til at udlede færre klimagasser.

Regulering i form af regler og forbud er dog næppe den billigste måde at reducere udledningerne af klimagasser fra landbruget på. Det er der to grunde til: For det første kan det være, at en landmand kan finde en billigere måde til at reducere sine udledninger på end den måde, som myndighederne pålægger ham. For det andet kan det være billigere for nogle landmænd at reducere udledningerne af klimagasser end for andre. Samfundsøkonomisk er det bedst, at reduktionerne foretages af de landmænd, som kan gøre det billigst. Regler og forbud sikrer ikke dette.

Et alternativ til regler og forbud er afgifter eller omsættelige kvoter, som tilskynder landmændene til at nedbringe udledningen af klimagasser. En simpel måde at beskatte landbrugets udledninger på er at beskatte kvælstof og dyr svarende til den mængde klimagasser, som de udleder. Dette vil få landmændene til at bruge mindre kvælstof på markerne og holde færre dyr, hvilket vil mindske udledningen af klimagasser. Men det kan være en dyr måde at gøre det på, fordi landmændene ikke tilskyndes til at nedbringe udledningen af klimagas pr. dyr eller pr. kg kvælstof, som tilføres markerne.

Hvis en afgift skal reducere udledningerne fra landbruget billigst muligt, skal landmændene belønnes for at reducere udledninger af klimagasser, uanset hvordan det sker. Derfor foreslår vi, at landmændene opnår en rabat i afgiften, hvis de reducerer udledningen af klimagasser pr. dyr eller pr. kg kvælstof. En landmand skal eksempelvis opnå en rabat i afgiften pr. ko, hvis gyllen fra køerne afgasses.

Er afgiften skruet rigtigt sammen, vil en landmand gennemføre et projekt, som kan mindske udledningen af klimagasser, hvis prisen for projektet er mindre end den rabat i afgiften, som landmanden opnår. Hvis rabatten baseres på den mængde af klimagas, som spares ved projektet, vil de projekter, som sparer mest klimagas pr. krone, blive gennemført. Man får altså mest miljø for pengene. Denne beskatning skal anvendes over for alle virksomheder i den ikke-kvotebelagte sektor.

I stedet for en afgift på dyr og kvælstof er det blevet foreslået at indføre en afgift på landbrugsprodukter som kød og mælk. Sådanne afgifter vil få forbruget af disse varer til at falde, hvilket vil få produktionen - og dermed udledningen af klimagasser - til at falde. En sådan forbrugsafgift tilskynder dog ikke landbruget til at udlede færre klimagasser for hvert kg kød eller

hver liter mælk, som de producerer. Derfor er en forbrugsafgift ikke den samfundsøkonomisk bedste måde til at reducere udledningerne af klimagasser fra landbruget. *Vi anbefaler derfor en afgift på dyr og kvælstof med mulighed for rabatter.*

En indvending mod en sådan afgift er, at det bare vil flytte produktionen - og dermed udledningen af klimagasser - til udlandet. Svaret er her, at de andre EU-lande også har indgået en aftale om, hvor mange klimagasser de må udlede. Hvis en ko flytter fra Danmark til Tyskland, stiger udledningen af klimagasser fra den ikke-kvoteomfattede sektor i Tyskland, mens den falder i Danmark. Men da Tyskland også har forpligtet sig til at reducere udledningerne af klimagasser fra den ikke-kvoteomfattede sektor, er Tyskland tvunget til at reducere udledningerne af klimagasser tilsvarende et andet sted. Udledningerne af klimagasser fra Danmark og Tyskland tilsammen falder derfor. Kun hvis køerne flytter helt ud af EU, er udledningen af klimagasser uændret.

Tilskyndelse til billigst muligt

Hvis landbrugets udledninger af klimagasser behandles mere lempeligt end andre erhvervs udledninger, vil det være nødvendigt, at andre erhverv reducerer deres udledninger mere, for at Danmark kan leve op til sin reduktionsforpligtelse. En sådan større belastning af andre erhverv vil nok hjælpe landbruget, men vil blot medføre en større udflytning i andre erhverv.

Et modargument kunne være, at alle erhverv skulle fritages for afgifter. Danmark skulle så opfylde sin reduktionsforpligtelse alene ved, at forbrugerne reducerede deres udledninger af klimagasser. Det ville kræve et fald i forbruget af benzin, olie og gas med over 50 pct., hvilket næppe er realistisk. Det er derfor nødvendigt, at erhvervene - herunder landbruget - bidrager til, at Danmark opfylder sin reduktionsforpligtelse.

Vi foreslår derfor en afgift på landbrugets udledninger af klimagasser. Hvis man ønsker at mindske risikoen for udflytning, kan afgiften indføres gradvist og kombineres med teknologistøtte, eller landbruget kan kompenseres økonomisk. I Grøn Vækst vil regeringen kompensere landbruget gennem lavere jordskatter. Hvor meget landbruget skal kompenseres er i sidste ende et politisk fordelings spørgsmål. Det centrale er, at landbruget tilskyndes til billigst muligt at reducere sine udledninger af klimagasser.

Det har været fremført som argument imod en afgift på kvælstof, at miljøeffekten af at bruge kvælstof er forskellig fra mark til mark. Ud over at kvælstof danner lattergas, skaber det også lokal forurening, fx af vandmiljøet. Denne forurening er afhængig af, hvilke marker kvælstoffet spredes på, men det er udledningen af lattergas derimod ikke. En afgift på kvælstof er derfor en god måde at regulere landbrugets udledning af lattergas på, men en dårlig måde at regulere den lokale forurening. Det er derfor nødvendigt at kombinere afgiften med regulering, som tager hånd om de lokale miljøproblemer.

De foreslåede afgifter vil effektivt hjælpe Danmark med at leve op til sin reduktionsforpligtelse med lavest mulige omkostninger for samfundet - og er der nogen grund til at bruge penge på at holde »hellige køer« i Danmark?

Peter Birch Sørensen, Eirik Schrøder Amundsen, Michael Rosholm og Hans-Jørgen Whitta-Jacobsen udgør De Økonomiske Råds formandskab (www.dors.dk).